

viridia subglaucescentia acuta, utrinque disperse, in margine fere mediocriter setoso-pilosa, 2—4 mm. subtus mediocriter vel sat dense floccosa; caulina 2 (—3). *Stolones* tenues valde elongati, foliis subanguste lanceolatis mediocriter longis obsiti, modice pilosi, \pm dense floccosi. *Flores* dilute lutei, ligulae apice interdum subrubescentes.

Croatia: Velnač (SAGORSKI). — In m. Visočica supra Počitelj, 800 m. (DEG.)

Néhány észrevétel Vinna és Homonna vidékének flórájára.

Einige Bemerkungen zur Flora der Umgebung von Vinna und Homonna.

Közli :) Dr. Simonkai Lajos (Budapest).
Von :)

Egykori tudós vezérem, megboldogult nagyhrú botanikusunk, HAZSLINSZKY FRIGYES, az ő, 1872-ben megjelent «Füvészeti kézikönyvé»-ben, a jelzett vidékről oly érdekes növényföldrajzi adatokat közölt, hogy én, mint a növényföldrajzzal örömmel foglalkozó, rég vágytam arra, hogy Vinna és Homonna vidéke flórájába — már a mennyire tehettem — személyesen is belepillantsak. Ez a régi vágyam megifjult bennem akkor, a midőn a múlt nyáron (1906) megkaptam DR. CHYZER KORNÉL floristikai és nagy tudásról tanuskodó művét: «Adatok Éjszaki-Magyarország . . . flórájához», a mely sok évi tapasztalat után beszámol azokról a kutatásokról, a melyeket ő ott mint botanikus fáradsággal végzett. Elhatároztam ezért, hogy augusztus 2-án reggel elzónázom Vinna és Homonna vidékére, hogy emez előttem eddig ismeretlen táj hegy-völgyeinek remek flórájában gyönyörködjem. Negyed napra szép

Mein verewigter Lehrer, der verstorbene berühmte Botaniker FRIEDRICH HAZSLINSZKY hat in seinem i. J. 1872 erschienenen «Füvészeti kézikönyv» aus der im Titel genannten Gegend so interessante pflanzengeographische Angaben veröffentlicht, dass ich schon lange den Wunsch gehegt habe, einen Blick auf die Flora dieser zwei Orte zu werfen. Dieser Wunsch wurde lebhafter, als ich im vorigen Sommer den von ausserordentlichem Wissen Zeugnis ablegenden floristischen Artikel DR. CORNEL CHYZER'S «Adatok északi Magyarország . . . flórájához» erhielt, in welchem dieser Forscher die Ergebnisse seiner vieljährigen mühevollen botanischen Erfahrungen niedergelegt hat. Ich entschloss mich v. J. am 2. August nach Vinna und Homonna abzureisen, um mich an der köstlichen Flora dieser mir bisher unbekanntem Gegend zu erlaben. Nach vier Tagen kehrte ich zurück und will nun im Fol-

eredményvel bazaérkeztem és ez eredmény lényegéről óhajtanék most pontonként beszámolni.

1. Első sorban azon célból utaztam a jelzett vidékre, hogy *Vinna* és *Homonna* vidékének szirtes árnyas helyein megkeressem a *Coronilla elegans* PANČIĆ névű délkeletvidéki gyönyörű növényfajt. CHYZER KORNÉL e növényt legújabbán *Homonna-szirtaljáról* közli (l. c. 18), a melynek szirtjei, sziklatömbjei mészkonglomerátból állanak; HAZSLINSZKY FRIGYES pedig 1872-ben *Coronilla varia* ?) *latifolia* HAZSL. név alatt jelzi a *vinnai* trachyt-hegyekről. A Magyar Nemzeti Mzeum gyűjteményében láttam a CHYZER szirtaljai növényét; láttam több példányban (virágzóan és termésesen), még pedig *Vinna* és *Ungvár* hegyvidékeiről is ugyan csak a Magyar Nemzeti Mzeum herbariumában, a HAZSLINSZKY gyűjtésében ezt a hazánk flórájára növényföldrajzilag igen nevezetes növényfajt.

A Magyar Nemzeti Mzeum herbariumában levő példányok nyomán bizonyos tehát, hogy HAZSLINSZKY *Vinna* és *Ungvár*, CHYZER pedig a *Homonnai-szirtalján* gyűjtötték a *Coronilla elegans* PANČIĆ névű növényfajt; sajnós, hogy én rövidre szabott kirándulásom ideje alatt sem *Vinna* hegyein, sem *Homonna-szirtalján* nem találtam meg. Pedig egész kirándulásom alatt mindenütt első sorban a *Coronilla elegans*-t kerestem, a melyet jól ismerek nemcsak más gyűjteményekből, hanem a magam herbariumából is;

genden von den wichtigsten Ergebnissen referieren.

1. Ich suchte die genannte Gegend in erster Linie darum auf, um die an schattigen, felsigen Stellen bei Vinna und Homonna angegebene schöne, östliche *Coronilla elegans* PANČ. aufzusuchen. CHYZER gibt diese Pflanze neuerdings (a. a. O. p. 18) vom Berg Szirtalja bei Homonna an, dessen Felsen aus Kalkkonglomerat bestehen. HAZSLINSZKY erwähnt sie schon i. J. 1872 von Vinna als *C. varia* ?) HAZSL. Ich habe im ungar. Nat. Museum die Pflanze von CHYZER gesehen; auch lagen dort mehrere Exemplare dieser in pflanzengeographischer Beziehung für die Flora unseres Landes höchst interessanten Pflanze sowohl in Blüte, als auch in Frucht, auf Bergen bei Vinna und Ungvár von HAZSLINSZKY gesammelt, vor. Nach diesen Exemplaren ist es unzweifelhaft, dass HAZSL. bei Vinna und Ungvár, CHYZER aber bei Homonna die *C. elegans* PANČ. gefunden haben. Ich bedauere, dass ich während meiner kurzen Excursion diese Pflanze weder auf den Bergen bei Vinna, noch auf dem Berg Szirtalja bei Homonna finden konnte. Ich bedauere dies umso mehr, als ich während meiner ganzen Excursion überall in erster Linie die *C. elegans* gesucht habe, welche ich gut kenne, da ich sie nicht nur in fremden Herbarien gesehen habe, sondern sie auch in meinem eigenen Herbar in authent-

mert autentikus példányban hever az gyűjteményemben, az Alduna völgyének szerbiai oldalának árnyékos szirtjeiről, ott a *Trajan-tábla* közelében gyűjtve.

Nem találván meg a mit kerestem, bizonyos negatív eredménynel végződött kirándulásom ez első célja. De azért valami pozitív eredmény mégis fakadt e kutatásomból. Ez a pozitív eredmény elsőbbed is az, hogy a jelzett lelőhelyein a *Coronilla elegans*-t újra keresnünk kell, mert ott több tudós brtanikusunk gyűjté: másodsorban pedig az, hogy a *Coronilla elegans* PANĀĆ a PANĀĆ. Fl. serb. 1874-ik évben keltezett művében lett csak elnevezve. holott HAZSLINSZKY a magyar fűv. könyv 58. lapján már 1872-ben nevezte el *Coronilla varia* var. *latifolia*-nak. Ebből az következniék, hogy voltaképen HAZSLINSZKY-nak volna prioritása, ha az új wieni szabályok e név restituálását nem tiltanák. HAZSLINSZKY a «Magyar fűv. könyv» (1872) 58. lapján csak ennyit ír az ő «*Coronilla varia* 5) *latifolia*»-járól: «Levélkéi visszásan tojásdadok vagy kerülekések, melyek hosszúsága vagy másfélszer haladja meg a szélességet. Bokr. piv.» Azt is írja róla, hogy levélkéi feltűnően szélesebbek, mint a *Coronilla varia*-e. Hát ez a jellemzés a látott példányok után a növény felismerésére teljesen elegendő volna.

2. Kutatásom második eredménye teljesen tisztázza az *Achillea macrophylla* HAZSL. éjszaki Magyarhon fűvészeti

tischen Exemplaren von schattigen, felsigen Stellen des unteren Donautales in der Nähe der Trajanstafel gesammelt. besitze.

Da ich nun das nicht finden konnte, was ich suchte, war das Ergebnis des ersten Zweckes meiner Reise negativ. Eine positive Tatsache hatte sie aber doch zur Folge, und dies ist, dass *Coronilla elegans* PANĀĆ. (Fl. serb. 1874) schon von HAZSLINSZKY i. J. 1872 in «Magy. fűv. könyv» p. 58 als *C. varia* var. *latifolia* unterschieden worden ist. HAZSLINSZKY hätte also eigentlich Priorität, wenn die neuen Wiener Regeln nicht eine andere Bestimmung enthielten. HAZSLINSZKY beschreibt a. a. O. seine *C. varia* 5) *latifolia* folgenderweise: «Blättchen verkehrt eiförmig oder oval, ihre Länge übertrifft die Breite um das Anderthalbfache, Blumen rot.» Er schreibt noch, dass ihre Blättchen auffallend breiter seien als jene der *Cor. varia*. Diese Charakterisierung würde also zur Unterscheidung dieser Art vollkommen genügen.

2. Das zweite Ergebnis meiner Forschung hat die Angabe HAZSLINSZKY's über das Vorkommen von *Achillea macro-*

kézikönyve (1864) 243; HAZSL. Magyarhon füvészs. kézikönyve (1872) 299 növényföldrajzi adatát. HAZSLINSZKY mindkét helyen a *vinnai* trachythegek erdeiből közli. Ez az adat nekem (valamint a megboldogult JANKA VIKTOR-nak is) roppant szemet szűrt; ezért 1874-ben, mint a bpesti tud. egyetem assistense, azzal a kéréssel fordultam az én tanáromhoz és ekkor már nagyrabecsülömhöz: sziveskednék az *egyetemi herbarium* számára a *vinnai Achillea macrophylla*-ból csak egy szálat is küldeni; vagy ha az nem lehetséges, legalább összehasonlításra küldeni egy szálat, mi azt köszönettel vissza fogjuk származtatni. E kérés levelemre — jegyzékeim szerint — HAZSLINSZKY így válaszolt: «Gyűjteményemben nincs meg. ÖRDÖG DANI tolesvai tanító szedte *Vinnán* a Várhegyen és *Izbugya* meg *Nagy-Szentmihály* közt az út mellett erdők szélein. Nekem az ÖRDÖG DANI példánya nem kellett — mert idétlenül volt gyűjtve — de föltettem magamban, hogy mielőbb *Vinnára* utazom és ott magam fogom az érdekes növényt szépen begyűjteni. El is utaztam *Vinnára*, de én ott az *Achillea macrophyllat* hiába kerestem. Ha az úgy érdekli, tessék Tolesván ÖRDÖG DANI-t felkeresni és ott a kérdéses növényt alaposan megvizsgálni.»

Kis családommal 1876 júliusában rokonaink látogatására a Tokaj-hegylárára, első sorban *Tolesvára* utaztunk. Ekkor rokonaimhoz kérdést intéztem, hogy ismerik-e ÖRDÖG DANI-t,

phylla in Oberungarn (Éjszaki Magyarhon füv. kézikönyve 1864 p. 243 und Magyarhon füv. kézikönyve 1872 p. 299) aufgeklärt. HAZSLINSZKY erwähnt diese Art an beiden Stellen aus den Wäldern der Trachytberge bei Vinna. Diese Angabe ist mir (aber auch dem verstorbenen V. JANKA) sehr aufgefallen, so dass ich i. J. 1874 noch als Assistent der Universität mich an meinen Lehrer HAZSLINSZKY mit dem Ersuchen gewandt habe, er möge für das Herbar der Universität ein Stückchen der vinna-er *Achillea macrophylla* überlassen, oder wenn dies nicht möglich wäre, uns doch wenigstens den Vergleich seiner Pflanze ermöglichen. Auf dieses Ersuchen antwortete HAZSLINSZKY: «In meiner Sammlung besitze ich diese Pflanze nicht. Es hat sie auf dem Schlossberge bei Vinna und an Waldrändern zwischen Izbugya und Nagy-Szentmihály der Lehrer DANIEL ÖRDÖG in Tolesva gesammelt. Ich habe das Exemplar D. ÖRDÖG's nicht behalten, da es unvollständig gesammelt war und da ich mir vorgenommen hatte, baldmöglichst nach Vinna zu reisen um dort diese interessante Pflanze selbst schön einzusammeln. Ich bin auch nach Vinna gereist, doch habe ich dort *Achillea macrophylla* vergeblich gesucht. Wenn Sie die Sache interessiert, suchen Sie in Tolesva DANIEL ÖRDÖG auf, dort können Sie die Pflanze dann gründlich untersuchen.» Im Juli 1876 reiste ich nun mit meiner Familie zum Be-

hogy él-e még? «Bizony nagyon összeesett öreg ember az már és nagyon el van szegényedve.» De hát — mondok — talán csak mégis találkozhatnám vele. «Oh hogyne, holnap este, a mikor a kirándulásodból hazajössz, itt lesz». Ott is volt az öreg nyugalmazott tanító és gyönyörűséggel nézte, hogy mit szedtem én *Tolesva* vidékén és a gyűjtött anyagot hogyan praeparálom. Kérdem ekkor tőle, hogy van-e még növénygyűjteménye? Biz az javarészből elpusztult. Hát *Vinna* vidékéről van-e *Achillea macrophylla*-ja, a melyet önnek HAZSLINSZKY határozott. Nincs uram, én bizony már nem is emlékszem rá. Azóta ÖRDÖG DANI már rég alussza örök álmait: gyűjteményét pedig elégették tüzelőnek.

HAZSLINSZKY gyűjteményében (Magy. Nemz. Muzéum) sincs példány a *vinnai Achillea macrophylla*-ból; CHYZER sem említi e vidékről; PAX (Vegetation der Karpat.) sem tesz róla említést. Keresendő e növényt, én *Nátafalva* állomásnál ütöttem tanyát. Onnan a *Laborez* vizén át *Izbugya* és *Szentmihály* közt mentem át. Erdőtlen és gazdasági kultúra alá került síkságra

suche von Verwandten in die Tokaj-Hegyalja, zuerst nach Tolesva. Ich frug meine Verwandten, ob sie DANIEL ÖRDÖG kennen, und ob er noch lebe. Die Antwort lautete, dass er schon sehr alt und ganz verarmt sei. Auf meine Anfrage, ob ich ihn irgendwo treffen könne, erhielt ich die Antwort, dass er für den darauffolgenden Tag Abends, wenn ich von meiner Excursion zurückgekehrt sein würde, bestellt werden könne. Er kann auch, ein alter pensionierter Lehrer, und sah mir mit Entzücken zu, was ich alles an diesem Tage in der Umgebung von Tolesva gesammelt hatte und wie ich es praeparierte. Auf meine Frage, ob er noch sein Herbar besitze, antwortete er, dass es schon zum grössten Teile zu Grunde gegangen sei, und als ich ihn frug, ob er die *Achillea macrophylla* noch besitze, welche ihm HAZSLINSZKY bestimmt hat, sagte er, dass er sie nicht mehr habe und sich ihrer nicht mehr entsinne. DANIEL ÖRDÖG hat seither auch das Zeitliche gesegnet, seine Pflanzensammlung aber wurde von seinen Angehörigen verbrannt.

In HAZSLINSZKY's Herbar (Ung. Nat. Museum) findet sich tatsächlich kein *vinna*-er Exemplar von *A. macrophylla*; auch CHYZER erwähnt sie nicht; PAX (Veget. der Karp.) hat sie auch nicht aufgenommen. Ich fuhr nach Nátafalva, von dort setzte ich zwischen Izbugya und Nagy-Szentmihály über den Fluss Laborez. Dort fand ich walddloses Culturgebiet und

akadtam. Tartottam ezért *Izbugya*-nak, innen *Tarna*-nak, a mely felett ott mered a szép *Vinna-vára*, a mely azonban csak a meredek, sziklás és roppant meleg égálgjú főszirt-éltől kelet felé tartozik *Vinna*-hoz, a hegy nyugatibb, szőlő-keres és erdős része *Tarna* határához való. Sziklát, erdőt, várromat összejárva, csak nem akadtam az *Achillea macrophylla*-ra. Majd délután *Vinna* szép erdeiben sem, a melyek tele vannak sétatakkal és gyönyörű erdei tisztásokkal. De hát hogyan is akadhattam volna itt a *Laborez* alföldjén, a mely most csupa rét meg szántó-föld, valamint *Tarna-Vinna* dombjain, a melyek legfeljebb 300—400 m. magasra emelkednek, arra az *Achillea macrophylla* L. speciesre: a mely *Tirol* és *Svájcz* havasainak 1800—2000 m. magasságú tájain otthonos, a havasalji erdők meg a glecserek szélein. Mind-ezekből a következő tanúságot vonom le: a) Hogy micsoda növényfajt vélték HAZSLINSZKY és ÖRDÖG DANI *Achillea microphylla* alatt, az többé meg nem állapítható, kutatni sem kívánom, mert fölösleges volna.

b) Bizonyos, hogy *Achillea macrophylla* L. *Vinna* vidékén vadon, önként nem terem; tehát hogy a HAZSLINSZKY meghatározása hibás volt s marad.

c) Hogy hazánk flórájából, legalább *Vinna* vidéke flórájából az *Achillea macrophylla* L. törlendő.

3. Kirándulásom legérdeke-

ging deshalb gegen *Izbugya* und von hier nach *Tarna*, über welchen Ort sich das schöne Schloss *Vinna* erhebt, dessen östliche steile, ungemein heisse, felsige Abhänge zu *Vinna* gehören, während der westliche, mit Wein bepfanzte teilweise aber auch bewaldete Teil dem Gebiete von *Tarna* angehört. Ich durchsuchte Felsen, Ruinen, Wälder, ohne die *Achillea* anzutreffen. Nachmittags durchsuchte ich noch die Wälder bei *Vinna*, welche von Promenadewegen durchquert sind und stellenweise schöne Waldschlätze einschliessen.

Doch wie sollte ich auch in der Ebene der *Laborez*, welche jetzt mit Wiesen und Aeckern bedeckt ist, oder auf den 3—400 m hohen Hügeln von *Tarna-Vinna* *Achillea macrophylla* finden, eine Alpenpflanze der Schweiz und *Tirol*'s, welche Höhen von 1800—2000 m am Rande subalpiner Wälder und Gletscher bewohnt.

Aus alledem ziehe ich folgende Schlüsse: a) was HAZSLINSZKY und DANIEL ÖRDÖG für *Achillea macrophylla* gehalten haben, ist heute nicht mehr zu eruieren: ich halte weitere Nachforschungen für überflüssig; b) ist es sicher, dass *A. macrophylla* L. in der Umgebung von *Vinna* wild nicht vorkommt, dass also die Bestimmung HAZSLINSZKY's falsch war und bleibt; c) dass sie aus der Flora unseres Landes oder wenigstens aus jener der Umgebung *Vinna*'s zu streichen ist.

3. Für den interessantesten

sebb positiv eredményének tartom azt a *Cytisus*-fajt, a melyet a *Vinnai-vár*-hoz felvezető sziklás és a szeleknek nagyon kitétt meredek hegyormon szedtem. Augusztusban, a mikor rajta jártam az ő fátlan és tarajként kiálló sziklás virágos meredekein, teljes verőfényben állott e hegyorom, s oly hőség volt rajta, hogy szinte elolvadt ott az ember. De tavasszal és ősszel vajmi hideg szelek sodorhatják. Ily éghajlati okokból magyarázom azt, hogy éppen a hegyél dereka táján, a növényvilágot különben is más kőzeteknél későbben fakasztó *trachyt* szikláin, megtaláltam a *Cytisus serotinus* KIR. in DC. prodr. II. (1825) 156. lapon leírt növényfajt. KITAIBEL e növényt *trachyt* hegyeken *Munkácsnál* a *Nagyhegyalján*, valamint *Mernyik-nél* *Varannó* közelében szedte; *Vinna* várhegye éppen e két végpont közt levő egyenes vonalban van. KITAIBEL óta ezen növényfajt hazánkban senki sem szedte; PAX a *Kárpátok* vegetációjáról szóló művében (1898) még a nevét sem említi, pedig a *Cytisus serotinus* KIR., magyarul mondva a *Kései Zanót*, tudomásunk szerint ekkorig egyik jellemző bennszülött (endemikus)növényfaja az északkeleti Kárpátoknak. *Varannótól* *Munkácsig*. Máshonnan mint innen nem ismeretes. De vajjon mint növényfaj megállja-e a helyét? Kétségtelenül meg! Mert ha gyűjteményem, valamint «Magyarország és Zanójtjai» (1888) című művem alapján meg akarom határozni e *vinna-vár-*

Fund meiner Excursion halte ich einen *Cytisus*, welchen ich auf dem zum Schloss Vinna hinaufführenden felsigen und den Winden stark exponierten Grat gesammelt habe. Im Monate August, als ich dort war, ragte dieser baumlose felsige und blumenreiche Grat wie ein Kamm der vollsten Sonnenglut entgegen; die Hitze war dort geradezu zum verschmachten. Doch dürfte er im Frühjahr und im Herbste von ziemlich kalten Winden bestrichen werden. Aus diesen klimatischen Extremen erkläre ich mir, dass ich gerade in der Mitte des Grates auf Trachytfelsen, auf welchen sich die Vegetation später zu entwickeln pflegt, als auf anderen Gesteinsarten, den *Cytisus serotinus* KIR. gefunden habe, welcher in DC. Prodr. II. (1825) p. 156 beschrieben ist. KITAIBEL hat diese Pflanze auf Trachytbergen bei Munkács in der Grossen Hegyalja, ferner bei Mernyik in der Nähe von Varannó gesammelt; der Schlossberg von Vinna steht gerade zwischen diesen zwei Punkten in der Mitte. Seit KITAIBEL hatte diese Pflanze niemand wiedergefunden; PAX erwähnt in seinem Werke über die Vegetation der Karpathen (1898) nicht einmal den Namen: doch ist *Cytisus serotinus* KIR. nach unserem Wissen eine endemische Art der nordöstlichen Karpathen von Varannó bis Munkács. Von einem anderen Standort ist er bisher nicht bekannt geworden. Ist er aber als selbstständige Art anzuer-

hegyi növényt, akkor arra juttok, hogy tartozik az a «*Tubocytisus* DC.» szakaszba és tartozik e szakasznak abba a csoportjába, a melyet így jelzek (l. e. 374) *b*) «Virágok mind a tavalyi ágak oldalain.» E csoportban †† jelzés mellett ez áll: hajtások s többnyire a levélnyel is, derékszög alatt berzedő szőröktől borzasok; virág sárga. Ide való és pedig közvetlenül a *Cytisus leucotrichus* SCHUR, meg a *Cytisus ciliatus* közé helyezendő a *Cytisus serotinus* KRT.! Kevesebb köze van a WAHLENBERG *Cytisus ciliatus*-ához, legfeljebb annyi, hogy levélkéi elliptikusak, vagy visszásan tojásdadok és színükön élénk zöldek s meztelenek! mint a *Cytisus leucotrichus*-hoz; ez utóbbtól azonban nemesak az különbözteti, hogy levelei színükön nem szőrösek; nemesak az, hogy nem májusban, hanem augusztusban virít (innen a neve *C. serotinus. Kései*); hanem az is, hogy idei hajtásait is sokkal későbbben fejleszti, nyár derekán; ezért e hajtásai őszig kevésbé érhetnek meg mint a *C. leucotrichus*-é; ezért e hajtásainak csak a töve nem fagy le, de legnagyobb részük mint az igazi féleserjés növényeké lefagy; ezért az idei hajtásai, főkép a csúcsuk felé, nem ritka s berzedt szőrözetűek, minők a tavasszal hajtó *C. leucotrichus*-éi, hanem idei hajtásai alantól kezdve apró szőrözetűek, csúcsuk felé hovatovább selymesen szürke mezűek, hogy a hideg ellen ekként védekezhessenek. Ez már csak eléggé

kennen? Zweifellos! Wenn man ihn nach meinem Werk «Magyarország zanótjai» (1888) determinieren will, kommt man zur Section *Tubocytisus* DC. und zwar zur Gruppe der lateral blühenden Arten; unter diesen steht er unter den gelbblühenden Arten mit absteigend behaarten Zweigen und Blattstielen zwischen *C. leucotrichus* SCHUR. und *C. ciliatus* WAHLENB. Mit letzterer Art ist er nur insoferne verwandt, als er elliptische oder verkehrt eiförmige Blätter hat, welche oberseits kahl u. lebhaft grün sind; er steht aber dem *C. leucotrichus* näher, von welchem er aber nicht nur durch die oberseits kahlen Blätter u. die späte (Angust und nicht Mai!) Blütezeit verschieden ist, sondern auch dadurch, dass sich seine heurigen Triebe viel später entwickeln und in Folge dessen bis zum Herbst nicht reif werden, so dass ihr grösster Teil wie bei den echten Halbsträuchern abfriert: seine heurigen Triebe sind insbesondere gegen ihre Spitze nicht mit zerstreuten absteigenden Haaren besetzt wie jene des im Frühjahr treibenden *C. leucotrichus*, sondern vom Grunde an kurz und gegen die Spitze hin anliegend seidig graubehaart, um sich in dieser Weise gegen die Kälte zu schützen. Das sind genügend charakteristische Merkmale sowohl gegenüber *C. ciliatus* als auch gegenüber *C. leucotrichus*.

jellemző különbség akár a *Cyt. ciliatus*, akár a *Cyt. leucotrichussal* szemben.

Dc. már bevezette a tudományba, de annyit ide jegyzek mégis: Proximus *C. leucotricho* SCHUR, a quo *foliolis facie glabris, et ramis hornotinis apicem versus cano-sericeis* differt.

Terem Vinna-Tarna várhegyén egy másik érdekes, az északkéleti és a délkeleti Kárpátokat jellemző *Cytisus* is, de már fent a Vár alatt levő védettebb hajlásban. Ez a *Cytisus obvallatus* SCHUR (*C. albus* HACQUET). Csodálatos, hogy PAX ezt a Kárpátok flóráját olyannyira jellemző növényfajt sem vette fel az ő kárpáti vegetációjába. 1898-ban.

4. Kirándulásomnak egyik főcélja az is volt, hogy lássam azokat a hegyvidékeket, amelyek a Magyaralföld legészakibb nyúlványának határt szabnak, ott a Laboreza és Ondova táján. Az Erdőkárpátok déli nyúlványai, meg nyugat felől az eperjes-tokaji heglánczok, kelet felől pedig a Vihorlat heglánczolatja úgy összeszorítja a Magyaralföld északi nyúlványát, hogy azontúl az alföldet elképzelni sem lehet tovább. A Vihorlat heglánczolatának keletről nyugatra lejtő hegyvonulata a főitközője annak az alföldünk ről odaáramló széliránylatnak, a mely a Magyaralföld jellemzője. Gondoltam, hogy ott, hol a Magyaralföld flóraidékének a hatásköre összeér a Vihorlat flóraidékének és az eperjes-

Diese Art wurde, wie erwähnt, schon von DC. beschrieben, ich füge der Diagnose hinzu: «proximus *C. leucotricho* SCHUR, a quo foliolis facie glabris et ramis hornotinis apicem versus cano-sericeis differt.» Auf dem Vinna-Tarnaer Schlossberg wächst auch noch ein anderer die nordöstlichen und südöstlichen Karpathen charakterisierender *Cytisus*, doch erst oben unter dem Schlosse in einer geschützteren Mulde. Es ist dies *C. obvallatus* SCHUR (*C. albus* HACQU.). Merkwürdiger Weise hat PAX diese so charakteristische Pflanze der Karpathenflora in sein i. J. 1898 erschienenen Werk nicht aufgenommen.

4. Ein Hauptzweck meiner Excursion war, die Berge in der Gegend der Laboreza und Ondova kennen zu lernen, welche als nördlichste Arme das ungar. Tiefland begrenzen. Die südlichen Ausläufer der Wald-Karpathen, ferner westlich die Eperjes-Tokajer Bergkette, östlich aber das Vihorlat-gebirge engen diesen am nördlichsten vorgeschobenen Teil des ungar. Tieflandes in einer Weise ein, dass man sich keine weitere Fortsetzung mehr denken kann. Der von Osten nach Westen ziehende Bergzug der Vihorlat ist die Prallwand des vom ungar. Tieflande gegen dieses Gebirge wehenden Windes, des charakteristischen Windes der ungar. Tiefebene. Ich vermutete an

tokaji hegyláncz vidéke növényzetének hatáskörével: valamilyes vegyes növényzetre akadok. Ugy is volt. Mert csekély kutatásaim mellett is találtam én *Vinna-Homonna* vidékén olyan növényeket, a melyek:

der Stelle, wo das Gebiet des ung. Tieflandes mit jenem der Vihorlat und des Eperjes-Tokajer Gebirgszuges zusammenstosst, eine Vermischung der Floren-Elemente anzutreffen. Und so war es anch. Während des kurzen Streifzuges traf ich in der Umgebung von Vinna u. Homonna Pflanzen, welche für die Flora der ungar. Tiefebene charakteristisch sind. Solche sind:

4) A Magyaralföld jellemzői. Ilyenek:

1. *Veronica pseudochamaedrys* JACQ. (*V. crinita* CHYZER adatok). Köz. *Vinna* várhegyének széles erdei vágásai, útjai és tisztásai szélein (Waldränder).
2. *Achillea collina* BECKER. (*A. setacea* CHYZER adatok.)
3. *Achillea Neibreichii* A. KERN. *Vinna* várhegye verőfényes alján bőven. Azt hiszem terjedéskörének *Vinnán* van északi határa, mert CHYZER csak Sátoraljanjhely hegyeiről közli. (Dürfte bei Vinna ihre Nordgrenze erreichen, da sie CHYZER nur von Sátoralja-Ujhely erwähnt.)
4. *Stachys recta* L. Köz. *Vinna* várhegyén.
5. *Potentilla crassa* TAUSCH. *Vinna* várhegye verőfényes meredeklein.
6. *Phleum laeve* M. B. Levele keskenyebb mint a *Phleum Böhméri*-é, a mellyel összevonják; de kalásza is feltűnően keskeny, csaknem meztelen polyvakkal. Bőven terem *Vinna* várhegye verőfényes meredeklein; egyébiránt meg van gyűjteményemben Nagyvárad vidékéről és *Nyiregyháza* mellől, Szabolesmegyéből. (Blätter schmaler als bei P. Böhméri, mit welchem es oft verwechselt wird; Scheinähre schmal, Hüllspelzen fast kahl. Bei Vinna; auch bei Nagyvárad und bei Nyiregyháza.)
7. *Centaurea pannonica* (HEUFF.). *Vinna*. Tarna hegyvidékei tisztásain.
8. *Centaurea arillaris* v. *ochrolepis*. *Vinna* várhegyén a legverőfényesebb helyeken bőven. Ezeket a verőfényes helyeken potyogtak már a *Cornus mas* L. érett piros termései.
9. *Knautia dumetorum* HEUFF. Köz. a hegyek alján, erdők, erdei tisztások tájain (Hänfig.)
10. *Medicago prostrata* JACQ. A verőfényes trachytormon közönséges. Javában érlelte terméseit. (Auf den Trachyt-kuppen hänfig.)
11. *Ononis spinosa* v. *angustifolia* NEELR. *Tarna* és *Vinna* közt a legelőkön közönséges.

12. *Potentilla subpedata* C. KOCH (*P. reptans* AUCT. HUNG.)
Patakok mentén, nedves legelőkön közönséges.

B) Délkeleti felföldünk jellemzői. (Andere charakteristische Pflanzen der südöstlichen Berggelände):

1. *Veronica Jacquini* BAUMG. Böven Vinna várhegye szirtalján.
2. *Origanum Barcense* SIMK. Böven Vinna várhegyének szirtalján.
3. *Artemisia pontica* L. Vinna várhegyén.
4. *Dianthus sarigenus* SCHUR. Köz. e hegyvidéken. (Gemein).
5. *Plantago argyrostachys* (lanceolata × media) SIMK. Habitat, in Hungariae cottus Ung, in monte Vinna Tarna-Várhegye, inter Plantaginem: lanceolatam et mediam. Habitu *Plantagini lanceolatae* similis: sed folia basilaria late lanceolata et nec solum dorso, sed etiam secus marginem equidem pubescentia; spica cum staminibus et corollis argyrenit; calyx viridis (non nigrescens). A *Plantagine media* L. toto habita aliena. Folia nam basilaria habet longepetiolata, lanceolato-clongata; spicam etiam brevioram et angustioram.

Adatok Bakabánya Rubusainak ismeretéhez.

Beiträge zur Kenntnis der Rubus-Flora von Bakabánya.

Irta: (Kupesok Samu.
Ven:)

Bakabánya volt szab. kir. bányaváros, most nagyközség, fekszik Hontmegye északi részén a nem magas. Selmeczbányától húzódo hegylánc (legmagasabb esücsa a *Veternik* 754 m. a t. sz. f.) tövén 345 m. tengerszín felett való magasságban: ezen hegylánc egyik ága Garamszőlős nevű községnél leereszkedik egészen a Garamig. Délkelet felé hajló lejtői, oldalai lombos fákkal és bokrokkal, északnyugati oldalai nagyobbára fenyvesekkel borítvak. Magától értetődik, hogy a hegyeken és a hegyek között kisebb-nagyobb, rövidebb-hosszabb, sekélyebb-mélyebb völgyek képződnek, mélyükben forrásokkal és patakokcsákkal s hogy a hegyoldalokon s a hegytetőkön is tisztások és hegyi rétek is terjeszkednek. Ilyen kedvező fekvés nagyon is alkalmas a növényzetnek. És ha tekintetbe vesszük, hogy majd minden évben új erdei vágások nyílnak s hogy a hegyek a bányászok által felnyitott, feltört felületein, ahol arany- és ezüstérczet kerestek, mélyedések, gödrök, aknák, földhányások és töltések keletkeztek, melyekből források bugygyantak elő, melyek kis patakokcsákban folyván tovább, vízzel állandóan böven ellátott vízmosásokat, árkokat vájnak, így a termőhelyek változatosságában találjuk magyarázatát annak, hogy miért oly gazdag Bakabánya területe szedrekben, *Rubus*-okban, rózsák-

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1907

Band/Volume: [6](#)

Autor(en)/Author(s): Simonkai Lajos [Ludwig]

Artikel/Article: [Nehány észrevétel Vinna és Homonna vidékének flórájára. Einige Bemerkungen zur Flora der Umgebung von Vinna und Homonna. 229-239](#)